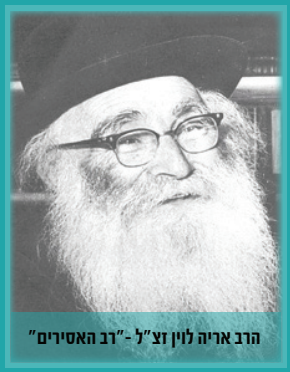
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

גליון מספר 206 | א' אדר תשפ"א

פרשת משפטים - שבת שקלים

דרך חיים

לזכה לקרוא השבת במפטיר המיוחד לפרשת שקלים, בו אנו קוראים על הציווי לקחת מכל אחד מחצית השקל לשם יצירת האדנים למשכן. משה רבנו התקשה מאד בציווי עד אשר הראה לו הקב"ה מטבע של אש תחת כסא הכבוד (במדבר רבה יב ג). מהו הקושי המיוחד להבין מהי 'מחצית השקל'? אלא שאין הכוונה שמשה רבנו לא ידע מהי 'מחצית השקל', כי אם התקשה בהבנה כיצד ייעשה מאותה 'מחצית השקל' משכן שבו תשרה שכינה. האדנים הם הבסיס המעמיד את המשכן, ומשה רבנו לא הבין במה אותם שקלים שיגיעו מעם ישראל יהיו בסיס המשכן. על כך באה התשובה 'מטבע של אש', ללמדנו שנתינה מתוך נפש חפיצה עם חמימות וחשק, התלהבות והתלהטות, מכל ליבו - יש בכוחה לבנות את המשכן ולהקריב בו קורבנות אשר יכפרו על עם ישראל.

אך הציווי לתת דווקא מחצה, וזאת בכדי להבהיר לנו כי כל אחד מאיתנו הוא חצוי כשלעצמו. וכפי שאומר השל"ה הקדוש רק על ידי האהבה והאחווה בין בני ישראל אנו נהפכים לשלמים. וזהו התוכן של דברי המדרש שאותו מטבע של אש היה תחת כסא הכבוד, לומר לנו שהאהבה שלנו איש לרעהו עולה בנחת הרוח שלה עד כסא הכבוד. ומכוח אהבה זו זוכים להגביר עוד אש של חמימות אהבת ישראל, שמהווה את האדנים- היסוד להשראת השכינה במשכן ובישראל.

מסופר על שד"ר - שליח שהיה אוסף כספים לישיבת וולוז'ין, אם הישיבות. ובכל שנה היה מגיע אל עשיר שהיה נותן סכום שהיה שווה לכל התורמים שתרמו לפניו גם יחד. שנה אחת נתן דעתו השד"ר על כך שהעשיר נתן מתנה מסוימת אך לא באותו ערך שהיה נוהג לתת מדי שנה. כשהביע השד"ר את פליאתו, הסביר העשיר כי בכל שנה היה מגיע השד"ר בימות החורף הללו במגפיים מלאות בוץ, שיניו נוקשות מן הקור, לאחר שעבר יערות ומרחקים בשביל להגיע לבית העשיר על מנת לזכות בתרומתו. מכח זה, טען העשיר, הרגשתי כי כל כספי הולך אך ורק למען המטרה הנעלה של החזקת תלמידי החכמים שבישיבת וולוז'ין. אמנם השנה, המשיך העשיר, הגעת אליי במעיל פרווה נאה, במרכבה חזקה הרתומה לסוסים אמיצים, וממילא חוששני שהכספים אותם אני תורם לא הולכים אך ורק עבור התלמידים עצמם, כי אם גם למען תועלות צדדיות וחיצוניות - שבהן אין לי רצון. מששב השד"ר לוולוז'ין סיפר את דברי העשיר לראש הישיבה - ר' חיים מוולוז'ין. שלח ר' חיים אגרת אל העשיר ובה ביאר לו כי כשבנה בצלאל את המשכן הוא ידע "לחשוב מחשבות" (שמות לא ד). מדוע התורה מתארת כך את בצלאל? הלא די במה שהוא ידע "לעשות בזהב ובכסף ובנחשת ובחרושת אבן למלאות ובחרושת עץ, לעשות בכל מלאכה" (שם ד-ה). אלא שמלבד היכולת האמנותית של

המשך בעמוד הבא

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

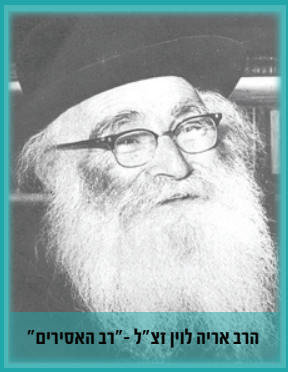

הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

דרך חיים

בצלאל היה עליו "לחשוב מחשבות" של הנותנים, כך שאם ידע שהנותן נתן מתוך מחשבה טובה ונפש חפצה היה מזהה זאת בצלאל והיה לוקח את הנתינה של אותו האיש - ונותן אותה במקום המקודש ביותר, קודש הקודשים. אמנם אם בנתינה היו גם פניות אישיות, ככבוד והתנשאות, כך ידע בצלאל לתת את הניתן על ידו למעטפות החיצוניות של המשכן. חתם ר' חיים כי אם אתה תיתן בנקיות הלב וברצון עבור המטרה המקודשת יגלגל הקב"ה כי כל כספך ישמש אך ורק לטובת המטרה המקודשת של החזקת תלמידי חכמים.

הדרישה מאיתנו בתקופה הזו היא להתאחד, להיות כולנו לאיש אחד, שתורתנו, תפילתנו ומצוותינו יהיו מתוך להט אהבה ושמחה. ומתוך ההתחברות של כל ישראל יחד זה לזה יהיה כלי ובסיס להשראת השכינה עלינו מחדש, בבניית המשכן בלב כל אחד ואחד- "ונתתי משכני בתוככם" לעד ולנצח נצחים.

שבת שלום וחודש טוב!

טלפון: 1700-700-999 | **דוא"ל:** ish.tsadik@gmail.com | **אתר:** www.ish-tsadik.org.il

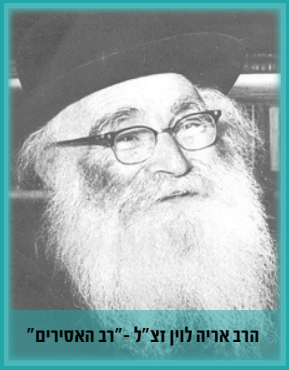
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

בדרכו של ר' אריה

מספר חתנו הרב אליעזר פלצ'ינסקי:

בשנת תרס"ו עלה ארצה הצדיק ר' נפתלי אמסטרדם, מבחירי תלמידיו של ר' ישראל מסלנט - מייסד 'תנועת המוסר', והתיישב בירושלים שבין החומות, שם התגורר עד סוף ימיו.

משנודע לר' אריה כי צדיק בא לעיר, פנה אליו וביקש שיאפשר לו להיות משמשו כדי לקיים מצות שימוש תלמידי חכמים, מה עוד ומעודו חפצו של ר' אריה היה לקיים "והווה מתאבק בעפר רגליהם" של חכמים.

"האם בן תורה אתה?", שאל ר' נפתלי את ר' אריה, מחשש שמא עושה הוא 'אנגריא' (שימוש) בתלמיד-חכם, דבר שאברהם אבינו נענש עליו. "יהודי פשוט אנכי", השיבו ר' אריה. נענה ר' נפתלי לבקשתו של ר' אריה והסכים כי ישמשו, והיה ר' אריה הולך עימו לבית-המרחץ ונושא את בגדיו.

לימים, כשפגש אחיו של הגאון הרב ברוך הלוי עפשטיין, מחבר "תורה תמימה", את ר' נפתלי שאלו: "הכיצד מרשה אתה כי תלמיד-חכם מובהק כר' אריה ישמשך?!". "לא ידעתי טיבו, ר' אריה טען וחזר וטעם בפניי כי אדם פשוט הנהו, וכי אינו בן-תורה כלל...".

מיד סר ר' נפתלי לביתו של ר' אריה וביקש את סליחתו על שהרשהו לשמשו.

(צדיק יסוד עולם עמוד 78)

הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הלכה ומנהג

השבת אנו זוכים לכפל קדושה - קדושת השבת וקדושת ראש חודש אדר, שבו נאמר 'משנכנס אדר מרבים בשמחה'. חודש זה, כך לימדונו חז"ל, הוא חודש אשר מסוגל ליהפך מקושי לרווח ומצרה ויגון לשמחה ואור גדול. לכן הורנו חכמינו ז"ל כי אדם שיש לו דין עם גוי ייקבע אותו דווקא לחודש זה. ובכלל יש להוסיף בו שמחה של מצוה עד כמה שניתן, באופן של מוסיף והולך.

שבת זו היא שבת 'שקלים' על שם מחצית השקל אותו היו אוספים החל מראש חודש אדר לטובת קורבנות הציבור, ומשום כך נוהגים לקרוא למפטיר בשבת זו את תחילת פרשת כי-תשא אשר עוסקת באיסוף מחצית השקל מאת בני ישראל. להפטרה אין קוראים בהפטרת פרשת משפטים, כי אם בהפטרת 'שקלים' אשר עוסקת באיסוף הכספים למקדש על ידי יהואש המלך ויהוידע הכהן.

כיוון שהשנה מלבד פרשת שקלים, אשר כאמור נקראת בסמוך לראש חודש אדר חל גם ראש חודש עצמו - מוציאים מארון הקודש ג' ספרים. בספר הראשון קוראים בפרשת משפטים ששה עולים, כך שמחברים שתיים מן העליות (במקומות רבים נוהגים לחבר את שישי ושביעי). מגביהים את הספר ומעלים את העולה השביעי לקרוא בפרשת פנחס מ"וביום השבת" עד סוף קרבן ראש חודש. לאחר מכן אומרים חצי קדיש, מגביהים את הספר השני ומעלים את המפטיר לקרוא את פרשת 'שקלים' בספר השלישי. לאחר הגבהת הספר השלישי ממשיך המפטיר וקורא בהפטרה המיוחדת לשבת זו. למנהג בני ספרד אומרים חצי קדיש גם אחר קריאת מפטיר 'שקלים'. עוד נוהגים בני עדות המזרח לקרוא בהפטרה את הפסוק הראשון והאחרון של הפטרת ראש חודש "השמים כסאי".

בתפילת מוסף אומרים את נוסח "אתה יצרת" כנדפס בסידורים, משום שתפילת מוסף באה כנגד קרבנות המוספים, ולכן לא די בהזכרת "יעלה ויבוא" אלא עלינו להזכיר את קרבן מוסף ראש חודש יחד עם קרבן מוסף של שבת. אדם שטעה והתפלל מוסף של שבת כרגיל אינו יוצא בה ידי חובתו, כדין אדם שלא אמר כלל תפילת מוסף ביום חול. לכן אם נזכר קודם שאמר שם ה' שבחתימת ברכת "מקדש השבת"- עוצר וחוזר לתחילת הברכה. אם אמר שם ה' יחתום "למדני חקיך" ויחזור לראש הברכה. אם חתם הברכה ונזכר טרם ברכת "רצה" או במהלכה קודם ברכת "המחזיר שכינתו" יאמר "ונעשה לפניך קרבן ראש חודש הזה", ובזה יוצא ידי חובת הזכרת מוסף ראש חודש. סיים ברכת "רצה" חוזר לתחילת

המשך בעמוד ההבא

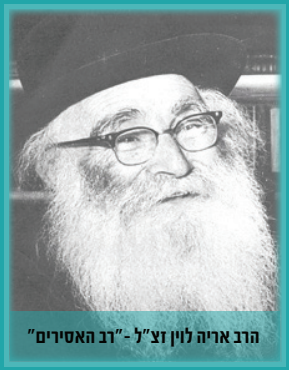
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הלכה ומנהג

"אתה יצרת". ואם סיים את ברכת "שים שלום" או בכלל את תפילתו- חוזר ומתפלל מוסף של שבת וראש חודש מתחילתה. אם אינו זוכר אם אמר "אתה יצרת" או לא- חוזר ומתפלל, שאנו מניחים שמתוך הרגלו בכל שבת להתפלל "תכנת שבת" לא אמר "אתה יצרת"

בכל שאר התפילות ובסעודות מזכירים "יעלה ויבוא" כבכל ראש חודש, ואין אומרים "צדקתך" במנחה משום מעלת ראש חודש.

החל מראש חודש אדר נותנים זכר למחצית השקל לצדקה. יש המקפידים לתת מעות אלה כבר עם תחילת החודש, ויש הממתינים עד תפילת מנחה של תענית אסתר, לקיים את הפסוק "שמרו משפט ועשו צדקה", אותו אנו קוראים בהפטרת תענית אסתר.

נחלקו הפוסקים מהו הסכום אותו יש לתת למחצית השקל. יש שנתנו ג' חצאי שקל מאותו המטבע הנהוג במדינתו (כלומר, שקל וחצי בארץ ישראל, וכן בכל ארץ לפי המטבע הנפוץ בה). אולם היו שהקפידו לתת כמטבע אונקיית כסף- שהוא 9.6 גרם כסף צרוף, שכך היה סכום מחצית השקל בזמן בית המקדש, ובהתאם לשווי זהב זה יש לתת את הסכום לצדקה (בשנה זו שוויו כ-26 ₪ לערך), ויש שנתנו כשווי ג' מטבעות שבכל אחד מהם יש 9.6 גרם כסף צרוף (כ-78 ₪). אמנם ניתן לתת גם סכום עגול הגדול מסכום מחצית השקל, והעודף יילך לצדקה כדין כל צדקה.

נפסק בדברי הרמ"א (תרצד א) כי חיוב נתינת מחצית השקל הוא על זכרים הגדולים מגיל עשרים, כפי הדין המופיע בתורה. אמנם כתב המשנה ברורה (סק"ה) שהמנהג לתת גם עבור בניו הקטנים, וכן אשה הרה נותנת עבור עוברה. וכתב הדעת תורה שאף על נשים ובנות יש לתת 'מחצית השקל'. ויש הנוהגים כן משום המעלה שבמחצית השקל שנאמר בו "לכפר על נפשותיכם" שיהיה בו כפרה גם על הנשים והבנות. אמנם למעשה אב שנותן עבור בניו הקטנים מגיל כ' שוב לא יכול להפסיק לתת עליהם מדי שנה, אך אם נתן על אשתו או בנותיו והחליט לחדול ממנהג זה יכול לנהוג כן ואינו צריך התרה.

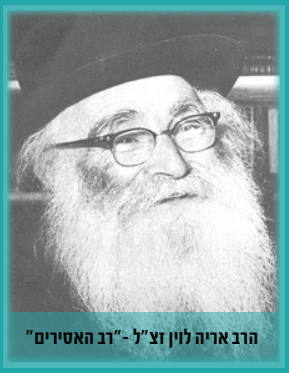
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

שו"ת
עם הרב חיים אידלס

שאלה | האם מותר לאפות בתנור יחד עם מאכל חלבי בצל שנקצץ ע"י מעבד מזון בשרי?

תשובה | אם ב-24 שעות האחרונות טחנו במעבד בשר רותח אסור לשים את הבצלים בתנור יחד עם מאכלי חלב. אך אם עברו 24 שעות מהשימוש האחרון במעבד למאכלי בשר רותחים- לבני ספרד מותר, ולבני אשכנז לעולם אסור (יו"ד סי' צו, ס"ג, ובספר דבר חריף).

ונעיר כמה דברים בדין זה; לדעת הרמ"א ובני אשכנז אם חתכנו דבר חריף (כבצל) בסכין בשרית כל אותו הדבר נהייה בשרי וצריך להחשיבו כבשר ממש, כי אין כאן בליעה אלא טעם ממש. ולבני ספרד אפשר לחתוך 2 ס"מ מכל צד ושאר הדבר החריף נחשב לפרווה. ואם חתכו בעזרת הסכין את אותו הדבר החריף בכמה מקומות- גם לבני ספרד כולו נהייה בשרי כדין בשר ממש. בשונה משאר המאכלים, דבר חריף שנחתך בסכין אף שאינה בת יומה, החריפות משנה לשבח את הבליעה ונחשבת כבת יומה לכל דבר ועניין. ויש להוסיף שגם כאשר משתמשים בקרש חיתוך בשרי והסכין פרווה לדעת החכמ"א (נ"ו, ב) הופך הדבר החריף לבשרי, משום שיש בקרש חריצים כך שבשעת החיתוך נכנסות חתיכות בשר דקות מתוך הקרש אל הדבר החריף.

שאלה | האם מה שבצל נחשב כדבר חריף ומחשיב את הסכין לבשרית או חלבית שוב גם כשאינה בת-יומה אמור גם בבצל ושום מבושלים?

תשובה | הדברים אמורים רק בבצל, שום ושאר דבירים חריפים רק כשהם חיים. אך כשהם מבושלים רואים בחוש שהחריפות פקעה מהם והם ניתנים לאכילה בפני עצמם, ולכן אין להם דין של דבר חריף (פ"ת יו"ד סי' צ"ו, ודרכ"ת). אמנם פלפלים חריפים אף לאחר בישולם נחשבים לדבר חריף, כפי שרואים בחוש שהם עדיין נשארים חריפים.

טלפון: 1700-700-999 | דוא"ל: ish.tsadik@gmail.com | אתר: www.ish-tsadik.org.il